

УДК 338.240

Пиршін М. І.

maks.pyrshin@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-6068-6276

аспірант, Поліський національний університет, м. Житомир

ЕКОНОМІЧНІ ЗАГРОЗИ САМОДОСТАТНЬОМУ РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті розглянуто стан розвитку підприємств лісового господарства і лісозаготівлі та запропоновано узагальнюючий підхід до питання визначення економічних загроз їх самодостатності, згідно з яким сутність її може бути охарактеризована як досягнення якісного і кількісного рівня ефективності функціонування господарюючої системи, так і певний стан захищеності від загроз збалансованої, стійкої і стабільної роботи. Визначено, що економічні загрози самодостатності розвитку підприємств – це будь-які обставини або події, які можуть привести не лише до поточного порушення наявних бізнес-процесів, одержання збитків або зменшення доходів, так і втрати гарантій учасникам господарювання на збереження і примноження вкладених активів і створеного іміджу. Дослідження дозволило узагальнити наявні економічні загрози, які стоять на шляху до самодостатнього їх розвитку за окремими напрямками, зокрема у сфері: бюджетно-податкової політики, відносин з постачальниками та підрядниками, ціноутворення на об'єкти діяльності, платоспроможності, ефективності господарювання, автономії, інвестування, окупності витрат, створення цільових резервів, продуктивності праці, впливу інфляційних процесів, формування доданої вартості, приросту ринкової вартості підприємств, побудова системи контролінгу, капіталізації потенціалу та превентивно-профілактичної протидії тіньовій економіці. Проведене оцінювання наявних економічних загроз державним лісогосподарським підприємством із урахуванням впливу реалізації інтересів стейкхолдерів надає можливість отримання комплексної оцінки рівня самодостатності господарювання, що сприяє прийняттю більш ефективних управлінських рішень щодо покращення стану економічної безпеки, стійкості функціонування та розвитку лісової галузі. Подальші дослідження доцільно спрямувати на обґрунтування превентивно-профілактичної, оперативної-інформаційної та прогностичної функцій, які є абсолютною основою забезпечення самодостатнього розвитку підприємств лісової галузі. Це дозволить протистояти ідентифікованим і потенційним загрозам самодостатньому розвитку підприємств шляхом ефективного управління ризиками в процесі своєї господарської діяльності.

Ключові слова: самодостатність, економічні загрози, лісове господарство, економічна безпека, додана вартість.

Pyrshin Maksym

maks.pyrshin@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-6068-6276

Postgraduate, Polissya National University, Zhytomyr

ECONOMIC THREATS TO SELF-SUFFICIENT DEVELOPMENT OF FORESTRY ENTERPRISES

Abstract. The article considers the state of development of forestry and logging enterprises and offers a generalized approach to identifying economic threats to their self-sufficiency, according to which its essence can be characterized as achieving a qualitative and quantitative level of efficiency of the management system and a certain state of protection against threats to sustainable and stable functioning. It is determined that economic threats to the self-sufficiency of enterprise development are any circumstances or events that may lead not only to the current disruption of existing business processes, loss or reduction of income, but also loss of guarantees to business participants to preserve and increase invested assets and created image. The study allowed to summarize the existing economic threats that stand in the way of their self-sufficient development in certain areas, in particular in the field of fiscal policy, relations with suppliers and contractors, pricing of facilities, solvency, efficiency, autonomy, investment, cost recovery, creation of target reserves, labor productivity, the impact of inflation, value added, market value growth of enterprises, building a controlling system, capitalization of potential and preventive counteraction to the shadow economy. The assessment of existing economic threats to the state forestry enterprises, taking into account the impact of stakeholders' interests, pro-

vides an opportunity to obtain a comprehensive assessment of the level of self-sufficiency, which contributes to more effective management decisions to improve economic security, sustainability and development of the forest industry. Further research should be aimed at reasoning preventive and prophylactic, operational and informational, and prognostic functions, which are the absolute basis for ensuring self-sufficient development of forest enterprises. This will counteract the identified and potential threats to the self-sufficient development of enterprises through effective risk management during their business activities.

Key words: self-sufficiency, economic threats, forestry, economic security, added value.

JEL Classification: M21

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-30-12>

Постановка проблеми. Підприємствам постійно доводиться долати кризові ситуації, що виникають як в результаті нестабільного економічного розвитку держави, так і недоліків внутрішньої управлінської системи, які призводять до збільшення числа загроз їх самодостатньої діяльності.

Самодостатність підприємства – це складна система що містить в собі певний набір інструментів, які дозволяють забезпечити раціональність і ефективність використання економічних ресурсів в господарській діяльності. Формування самодостатності підприємства здійснюється шляхом досягненням стабільності і ефективності його функціонування, забезпечення запобігання, виявлення та недопущення в подальшому зовнішніх і внутрішніх небезпек та загроз, які можуть призвести до втрати умов необхідних для успішної діяльності та розвитку.

Проблема пошуку підходів до забезпечення самодостатнього стану підприємств та шляхів усунення економічних загроз їх господарській діяльності і в цілому національній економіці України набуває в даний час надзвичайної актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань економічних загроз бізнесу на рівні окремих суб'єктів господарювання, присвятили свої праці такі відомі вчені-економісти як Антоненко В.М. [1], Петренко О.В. [1], Бойко І.В. [2], Васильців Т.Г. [3], Пасічник М.Б. [3], Гадишев В.А. [4], Поскочинова О.Г. [4], Ермолаев Д.В. [5], Колісниченко П.Т. [6], Кристиняк М.Б. [7], Кузнецова І.О. [8], Кюне О.О. [8], Лаптев М.С. [9], Лойко В.В. [10], Мігус І.П. [11], Лаптев С.М. [11], Орлик О.В. [12], Пашнюк Л.О. [13], Рудніченко Є.М. [14], Суханова Н.В. [15], Тульчинська С.О. [16], Ткаченко Т.П. [16], Гращенко М.В. [16], Утенкова К.О. [17], Штангрет А.М. [18; 19], Котлярвський Я.В. [19].

Проте зважаючи на багатоплановість й зростаючу вагомість даної проблеми в сучасних умовах господарювання питання забезпечення належного рівня самодостатності підприємств, вчасного виявлення та діагностики джерел їх небезпеки й надалі потребують посиленої уваги.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні економічних загроз самодостатньому функціонуванню лісгосподарських підприємств та визначенні інструментів їх нейтралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Протягом останніх 10 років, загалом показники всіх основних складових економічної безпеки України залишаються в зоні рівня незадовільного стану, що зберігає високими ризики прояву масштабних дестабілізаційних явищ у розвитку економіки в довгостроковій перспективі [20]. Наростання кризових явищ, посилення невизначеності економічної ситуації вимагає від суб'єктів господарювання посилення уваги до забезпечення самодостатнього функціонування через інструменти попередження, виявлення і нейтралізації можливих загроз, небезпек та ризиків які здатні негативно вплинути на стан та результати їх діяльності.

Поняття самодостатність господарської діяльності як самостійного об'єкта управління є відносно новим, яке почали розглядати сучасні дослідники стосовно розвитку територіальної громад, і водночас на рівні підприємств дослідження цього стану господарюючої системи в літературі відображення ще не одержали.

Під самодостатністю розуміється як досягнення відповідного якісного і кількісного рівня ефективності функціонування підприємства, так і певний стан захищеності від загроз його збалансованої, стійкої і стабільної роботи.

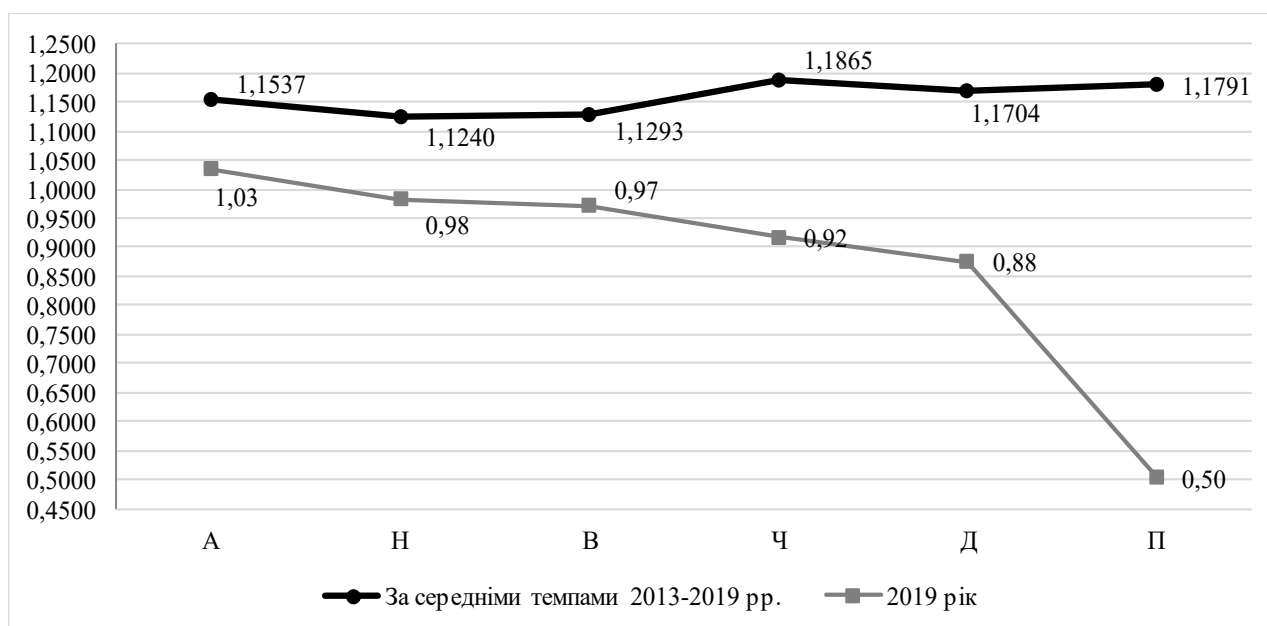
Про ефективність розвитку стану самодостатності господарської діяльності підприємства може свідчити дотримання динаміки формування системи показників відповідно до оптимальної моделі (1):

$$100\% < A < H < B < Ч < Д < П, \quad (1)$$

де А, Н, В – відповідно, середньорічна вартість за балансом підприємства активів, необоротних активів та власного капіталу; Ч, Д, П – відповідно, створені за звітний рік чистий дохід, додана вартість і чистий прибуток.

Стан розвитку рівня самодостатності господарської діяльності підприємств лісового господарства і лісозаготівлі, визначений за показниками відповідно до цієї моделі відображено на рис. 1.

Представлені розрахунки свідчать, що стан і динаміка показників мають неоднозначний характер. Якщо за період 2013–2019 рр. протилежна динаміка була тільки за співвідношеннями між загальним зростанням активів, необоротних

Рис. 1. Стан розвитку та ефективності використання потенціалу підприємств лісового господарства та лісозаготівлі

Джерело: узагальнено за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

активів і власним капіталом та чистим доходом і створеною доданою вартістю, то в 2019 р. ситуація стала взагалі загрозливою і характеризується спадом рівня формування і ефективності використання економічного потенціалу підприємств в галузі.

Стійка життєдіяльність суб'єкта господарювання може бути забезпечена через досягнення стану самодостатнього розвитку та створенням управлінської системи, здатної до подолання загроз його функціонуванню.

Економічні загрози відносяться до найбільш складних категорій що об'єднують можливості або небезпеки втрат в процесі господарської діяльності які можуть погіршувати рівень самодостатності суб'єкта господарювання.

Економічні загрози – це будь-які обставини або події, які можуть привести не лише до поточного порушення наявних бізнес-процесів, одержання збитків або зменшення доходів, так і втрати гарантій учасникам господарювання на збереження і примноження вкладених активів і створеного іміджу.

Проблеми загроз господарській діяльності більшість вчених-економістів досліджують в контексті забезпечення економічної і фінансової безпеки функціонування суб'єктів господарювання. Водночас наголосимо, що немає єдиної думки щодо розуміння цих понять. Так, на думку Т.М. Соколенко економічна безпека – це стан, при якому стратегічний потенціал фірми знаходиться поблизу меж адаптивності, а загроза втрати економічної безпеки наростає тим дужче, чим ближчою є ступінь адаптивності стратегічного потен-

ціалу до граничної зони. Погроза може виявитися у вигляді втрати рівня конкурентного статусу або істотного погіршення фінансового стану, або втрати позитивного іміджу [21]. Згідно з визначенням Т.Г. Васильціва економічна безпека – це такий стан функціонування, за якого підприємство і його продукція є конкурентоспроможними на ринку та одночасно гарантується: найбільш ефективне використання ресурсів, інтелектуального та кадрового потенціалу; стабільність функціонування, стійкість та прогресивність розвитку; можливість протидіяти негативним впливам зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування. Відповідно головною метою реалізації заходів із забезпечення економічної безпеки підприємства є гарантування його стабільного та максимально ефективного функціонування, а завданнями такої роботи є: досягнення мети функціонування підприємства; забезпечення ефективного використання ресурсів; запобігання руйнівному впливу зовнішнього середовища; зміцнення фінансової стійкості і платоспроможності; охорона комерційної таємниці та інформації; досягнення безпеки персоналу підприємства, майна і капіталу [22, с. 18–19].

Щодо тлумачення поняття «фінансова безпека» підприємства, то науковці на підставі комплексного підходу визначають сутність цієї категорії як основи економічної безпеки з відповідними інструментами управління нею.

І.В. Багровецька, Л.С. Козак характеризують фінансову безпеку підприємства як важливу складову економічної безпеки, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспро-

можності господарюючого суб'єкта, яка відображається через систему критеріїв і показників його фінансового стану, що характеризує збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних резервів [23]. Л.А. Некрасенко, Ю.М. Рибалка під фінансовою безпекою підприємства вбачають складову економічної безпеки, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, також місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток [24, с. 162].

Виходячи із вищевикладених визначень, можливо зробити висновок, що основним завданням забезпечення економічної і фінансової безпеки є виявлення, реагування, ліквідація або пом'якшення дії загроз, які можуть сприяти зниженню рівня самодостатності підприємства.

Система економічної безпеки не є загальною для кожного підприємства, а є індивідуальною і залежить від чинної в державі нормативної бази, обсягу і якості ресурсів, формування управлінської політики, розуміння кожним стейкхолдером важливості гарантування безпеки бізнесу та створення умов для самодостатньої діяльності. В основу системи управління самодостатнім підприємством повинні бути покладені превентивно-профілактична, оперативно-інформаційна та прогностична функції.

Самодостатність розвитку підприємства характеризується як станом що забезпечує збереження та ефективне використання наявного потенціалу, стабільне зростання, високий рівень розвитку управління, безперервне інноваційне інвестування, так і станом попередження виявлення і ліквідації економічних загроз. Перший з них забезпечує сприяння бажаному динамічному вектору розвитку, а другий можливість захисту господарської діяльності від економічних загроз.

Дослідження сучасного стану розвитку підприємств лісового господарства і лісозаготівлі дозволило узагальнити наявні економічні загрози, які стоять на шляху до самодостатнього їх розвитку за окремими напрямками, зокрема у сфері: бюджетно-податкової політики, відносин з постачальниками та підрядниками, ціноутворення на об'єкти діяльності, платоспроможності, ефективності господарювання, автономії, інвестування, окупності витрат, створення цільових резервів, продуктивності праці, впливу інфляційних процесів, формування доданої вартості, приросту ринкової вартості підприємств, побудова системи контролінгу, капіталізації потенціалу та превентивно-профілактичної протидії тіньовій економіці.

Насамперед, необхідно звернути увагу, що в Україні діючий інструментарій бюджетно-податкового регулювання лісовикористання не враховує Європейську практику, яка передбачає використання широкого спектру фіскальних регуляторів та забезпечує надходження лісоресурсної ренти до фінансових фондів відтворення лісоресурсного потенціалу. В Україні фіскальний інструментарій рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів виступає лише для наповнення відповідних бюджетів без прив'язки до розвитку лісового господарства, як стимулюючої функції стосовно розширеного відтворення лісу. Щодо одержаного чистого прибутку, то до державного бюджету відраховується 80 відсотків його обсягу, а з 20 липня 2021 року – 50 відсотків за умови спрямування 30 відсотків на придбання необоротних активів необхідних для здійснення заходів з охорони захисту, використання та відтворення лісів [25].

З 2016 року у бюджеті виділяються кошти лише на утримання бюджетних установ та фінансування невеликих наукових тем. Всі роботи в галузі на лісорозведенні і збереженні біорізноманіття відбуваються за рахунок власних коштів підприємств одержаних за реалізацію деревини, товарів, робіт та послуг.

Єдиним правовим і ефективним механізмом забезпечення самодостатнього розвитку підприємств лісової галузі може бути їх державне фінансування шляхом створення лісового фінансового фонду [26] для фінансування витрат, як це відбувалося до 2016 року [27].

Значимою проблемою розвитку підприємств лісової галузі є їх ресурсна безпека. Там, де є загрози щодо відносин з постачальниками як важливими стейкхолдерами, підприємство як покупець несе додаткові витрати, втрачає час, а іноді і власних покупців. Для отримання можливих ресурсів підприємства мають здійснювати безперервний цикл угод, постійно відслідковувати ринок ресурсів і стан стабільності постачальників задля виявлення потенційних загроз і сприятливих ресурсних можливостей.

Проте на сьогодні в галузі відсутня стратегія щодо забезпечення підприємств інноваційними ресурсами для потреб лісорозведення, заготівлі і переробки деревини та оцінювання постачальників як впливових стейкхолдерів на попередження потенційних загроз на ринку ресурсів.

Одним із інструментів поліпшення роботи в сфері процесу постачання лісогосподарських підприємств може бути функціонування при Державному агентстві лісових ресурсів України, або його територіальних органах централізованої закупівельної організації з функціями постачання, цінової оптимізації у забезпеченні товарами і послугами, виконання замовлень на проведення

постійного аналізу ринку, надання консультаційної, інформаційної та правової допомоги.

На сьогодні в галузі діє адміністративний мораторій на вивіз необробленої деревини та використання аукціонів з не завжди доступною користувачам інформацією щодо діяльності електронних майданчиків. Реалізація і формування ціни на ліс через біржі з продажу створюють умови придбання в перепродажу деревини через посередників. Внаслідок цього вартість деревини зростає без одержання доходу безпосередньо лісогосподарськими підприємствами.

Лісогосподарські підприємства і аукціони мають створювати прозорі і відкриті умови для продажу необробленої і обробленої деревини як національного ресурсу, які змушуватимуть учасників ринків формувати доходи вітчизняних підприємств лісового господарства і лісозаготівлі на рівні самодостатнього господарювання. Питання адекватної ціни на деревину має вирішувати її прозорий продаж, співвідношення попиту і пропозиції та регулювання профіциту продукції.

Правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку деревини, регулювання відносин пов'язаних з купівлею-продажем деревини спрямованих на розвиток ринкових відносин у лісопромисловому комплексі, з метою забезпечення деревиною потреб споживачів на принципах вільної і добросовісної конкуренції та сталого використання лісових ресурсів мають бути визначені на законодавчому рівні. Встановити системні правила гри на ринку деревини має спеціальний закон про регулювання ринку деревини проекту якого, основний і альтернативний знаходяться на розгляді у Верховній Раді України вже більше року.

Через сучасні виклики та кризовий стан економіки підприємствам лісового господарства стає все важче підтримувати стабільне функціонування і розвиток, вчасно і якісно виконувати взяті на себе зобов'язання. Платоспроможність підприємств визначається складним комплексом факторів та їх системною взаємодією. Основні шляхи поліпшення платоспроможності це управління запасами щодо їх мінімізації для потреб господарської діяльності і на товарному рівні, оптимізація дебіторської заборгованості та підвищення якості (прибутковості) грошових потоків підприємства.

Отже, високий рівень платоспроможності – необхідна складова характеристики самодостатнього підприємства. Саме тому зацікавленими в оцінці стану платоспроможності повинні бути не тільки виконавчі органи управління, але насамперед, власники в особі держави та комунальних громад, так і потенційні партнери підприємства.

Самодостатність підприємств формується на основі господарсько-виробничих, організаційно-господарських та внутрігосподарських відно-

син і безпосередньо залежить від їх економічної ефективності, яка визначається співвідношенням одержаних корисних кінцевих результатів до витрачених (залучених) ресурсів. Попри широкі можливості та значущість в національній економіці лісогосподарські підприємства перебувають у незадовільному стані, оскільки існують чимало чинників, які перешкоджають їх розвитку.

Функціонування підприємств лісової галузі в умовах ринку визначається здатністю їх управлінської системи та за участі держави забезпечити розвиток і створювати достатню величини прибутку.

Основним фактором у вирішенні завдання беззбиткового продовження господарської діяльності є інноваційний підхід до використання ресурсів, організації збутової діяльності, формування асортименту об'єктів господарювання та їх споживчої вартості, створення управлінської системи та участі держави в забезпеченні самодостатнього розвитку лісової галузі.

На сьогодні для розрахунку ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства (зобов'язаннями за пасивом балансу), визначення стану їх формування і використання здійснюють оцінювання рівня автономії господарської діяльності. Підприємства лісового господарства нехтують можливістю оптимізацію цього показника, що є помилкою, оскільки від співвідношення між власним і позиковим капіталом залежить результат діяльності, ринкова вартість та стан їх самодостатності в майбутньому. Оптимізація структури капіталу підприємств галузі потребує підвищення рівня їх автономії за рахунок реалізації заходів збільшення частки власного капіталу і зменшення залученого. Основні шляхи покращення показника це отримання чистого прибутку, державне фінансування лісорозведення, збільшення вартості майна авансованого в господарську діяльність за рахунок оприбуткування на баланс підприємств потенційної вартості лісових ресурсів.

Для самодостатнього розвитку лісогосподарських підприємств необхідний постійний приплив фінансових ресурсів на відтворення об'єктів необоротного майна, приріст активів та зростання потенціалу персоналу. У сьогоднішній період в функціонуванні підприємств лісового господарства та лісозаготівлі є величезний розрив між потребами в інвестиційних ресурсах і можливостями їх реалізації для самодостатнього розвитку. У цих умовах виникає проблема дослідження можливостей використання абсолютно всіх потенційних джерел інвестиційних ресурсів, визначення умов їх активізації та розробка методів акумулювання для забезпечення ефективної господарської діяльності.

Аналіз стану фінансового забезпечення підприємств лісової галузі свідчить що самодостат-

ній їх розвиток вимагає прийняття адекватних рішень спрямованих на прискорення інвестиційних процесів. Закріплення економічної стабілізації господарської діяльності потребує обґрунтованого довгострокового стратегічного курсу, спрямованого на створення, нарощування та ефективне використання потенціалу лісової галузі відповідно до національних потреб. Забезпечення самодостатності підприємств в результаті підвищення прибутковості та нарощування обсягів доданої вартості можливе лише шляхом поновлення і активізації відтворювальних процесів за умови мобілізації та ефективного використання інвестиційних ресурсів.

Основними джерелами формування інвестиційних ресурсів повинні бути власні кошти одержані від створеного амортизаційного фонду, чистого прибутку, безповоротних надходжень за рахунок держави і територіальних громад, акціонерного та пайового капіталу. Тимчасове покриття недостачі власних коштів для інвестиційної діяльності на окремі об'єкти можливе за рахунок позичених ресурсів від приросту зобов'язань і одержання поворотних активів з наступним їх поверненням.

В напрямі активізації власних інвестиційних джерел, насамперед, необхідно надати провідну роль амортизації. Амортизаційний фонд, який довгий час був поширеним внутрішнім джерелом інвестиційних ресурсів в даний час перестав виконувати функцію найважливішого власного джерела відтворення необоротних активів. Декларування розширення прискореної амортизації не дає позитивних результатів через кризові явища в економіці держави та відсутність можливостей переоцінки активів. Зниження рівня амортизації стало причиною уповільнення темпів вибуття необоротних активів, їх відтворення і нагромадження, тобто темпів розвитку підприємств. Для надання амортизаційним відрахуванням провідної ролі у формуванні інвестиційних ресурсів необхідно надати підприємствам можливість самостійно формувати цільову амортизаційну політику, здійснювати переоцінку необоротних активів відповідно до ринкової вартості та створювати резервні фонди для фінансування інноваційних об'єктів в ресурсному забезпеченні.

Основною умовою розвитку самодостатньої господарської діяльності підприємств лісової галузі є підтримка оптимального рівня витрат. Проте, проблема підприємств у цій сфері, це відсутність системи управління витратами за методом мінімізації співвідношення витрат і доходів щодо окремих об'єктів діяльності та покупців. Процес управління витратами необхідно представити у взаємозв'язку як ланцюг безумовних взаємозалежних дій бюджетування, організації, мотивації, обліку, контролю, аналізу і регулювання відповідних факторів виробництва.

Організацію системи управління витратами необхідно пов'язати з визначенням місць формування витрат і центрів відповідальності за їх дотриманням, а також розробленням ієрархічної системи лінійних і функціональних зв'язків підрозділів та конкретних працівників, які виконують весь комплекс господарських операцій. В управлінні витратами можна використовувати різноманітні методи, а саме: директ-костинг, стандарт-кост, таргет-костинг, абзорпшен-костинг, кайзен-костинг, CVP-аналіз, кост-кілінг, бенджмаркінг витрат, LCC-аналіз, метод EVA.

З метою забезпечення системи контролю за виробничою собівартістю заготовленої деревини її розрахунок необхідно здійснювати без врахування рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, яка повинна як податок покриватися одержаним валовим прибутком.

Тільки за умови оптимізації співвідношення витрат і доходів можна забезпечити конкурентну ціну на лісову продукцію.

В останні роки господарська діяльність галузі здійснюється без фінансування державних, територіальних і власних коштів на утворення будь-яких резервів необхідних для закриття незапланованих (несподіваних) витрат та короткотермінових фінансових потреб. Резерви мають бути загальні і цільові під виконання окремих програм щодо лісорозведення та лісовідновлення, охорони та захисту лісів, поліпшення якісного складу лісів, розвитку лісової інфраструктури.

Серед багатьох економічних ознак, що вирізняють підприємства лісового господарства в національній економіці це низька продуктивність праці. Рівень і динаміка продуктивності праці наочно показують потенційні можливості підприємства для реалізації самодостатнього розвитку як в найближчому майбутньому, так і у стратегічній перспективі.

Суттєвими чинниками відставання галузі в ефективності праці є те, що трудові ресурси задіяні на підприємствах, які належно не модернізувалися й орієнтуються на експорт сировини та низькотехнологічної продукції. За таких умов навіть фахова праця приречена бути низькопродуктивною і не може конвертуватися в забезпечення самодостатнього розвитку підприємств галузі.

В управлінні галуззю необхідно створити умови для інноваційного інвестування об'єктів виробничої бази і потужностей для глибокої переробки деревини, впровадження сучасних технологій.

Створена державою в лісогосподарських підприємствах система фінансової безпеки не враховує наявні інфляційні процеси, що супроводжують господарську діяльність.

Одержаний підприємствами прибуток витрачається не на розвиток, а тільки на поновлення активів, збільшується небезпека неспроможності

збереження фінансових ресурсів на рівні достатньому на відновлення спожитих ресурсів.

Підприємства повинні мати можливість формувати ринкові ціни, впроваджувати інноваційні технології, здійснювати швидкоокупні проекти, розробляти ефективну фінансову політику щодо відносин з контрагентами.

Лісове господарство є важливою складовою, яка може бути реалізована у вигляді мережі підприємств інтегрованих в ланцюгах для створення доданої вартості. Для цього необхідна організація вертикальної інтеграції підприємств з виробництва конкурентоспроможної продукції з найвищим рівнем доданої вартості на засадах інтегрованого використання деревної сировини, раціонального і невиснажливого лісокористування.

Реалізація такої перспективи, пов'язаної із поглибленням обробки деревини означає інтеграцію таких фаз: лісорозведення-лісозаготівля-лісообробка-виробництво товарів з деревини для споживання (особистого і виробничого) – дистрибуція (розподіл, переміщення) товарів-торгівля-використання як кінцевого ресурсу матеріальних необоротних активів підприємствами національної економіки.

Нарощування створення доданої вартості на державних лісогосподарських підприємствах, в якій зацікавлені держава, територіальні громади, наймані працівники, покупці можливо за рахунок збільшення глибини перероблення деревини з використанням високоефективних ресурсо-енергозберігаючих технологій виробництва, оптимізації аутсорсингу на базові виробничі процеси щодо лісорозведення, лісозаготівлі і деревообробки, поглиблення партнерства з контрагентами за асортиментними позиціями та підвищення продуктивності і ефективності функціонування на рівні самодостатнього розвитку.

Лісогосподарські підприємства у своїй діяльності не використовують систему вартісно-орієнтованого управління як головної концепції самодостатнього розвитку в сфері формування ціни залучених в процес господарювання ресурсів та іміджу.

Ринкова вартість підприємства повинна бути орієнтована на досягнення некороткострокового, а довгострокового ефекту, з урахуванням при цьому перспективних змін в результаті господарювання і думки стейкхолдерів при його діяльності.

Вартість підприємства, як складова самодостатнього розвитку характеризує рівень відповідності внутрішніх можливостей господарської діяльності його зовнішнім можливостям, які генеруються ринковим середовищем.

Максимізація вартості підприємства є умовою самодостатнього розвитку і економічно вигідна стейкхолдерам: власникам – бо вона через створений прибуток збагачує державу, територіальні

громади і збільшує приватну власність громадян, найманим працівникам – створюється економічна база для зростання доходів і здійснення соціальних програм, постачальникам – забезпечується своєчасність розрахунків за продані ними ресурси, споживачам – повніше задовольняються їх потреби, громадянам – збільшуються податкові надходження, які забезпечують якісне функціонування держави і територіальних громад.

Ринкова вартість має достатньо високий позитивний кореляційний зв'язок з рівнем самодостатності підприємства. Позитивні зрушення в динаміці щодо вартості засвідчують і про ефективну діяльність підприємства, і навпаки.

Лісогосподарські підприємства вимушені працювати в жорстких умовах ринку, коли стоїть завдання не тільки спрогнозувати майбутню економічну ситуацію, а й підготувати управлінську систему до стрімкого та швидкого реагування на можливі зміни. Для цього необхідна практична реалізація інноваційного потенціалу господарюючого суб'єкта, який системно охоплює весь комплекс управлінських заходів, в основу яких повинна бути покладена система контролю.

Запровадження на базі бюджетування, фінансового і управлінського обліку та внутрішнього аудиту системи контролінгу, дасть змогу підвищити рівень конкурентоспроможності, забезпечити зростання прибутку та створити основу для розширення ринку збуту продукції і освоєння нових виробництв.

У системі самодостатньої господарської діяльності контролінг через інструменти розподільчої функції щодо формування витрат і використання доходів забезпечує досягнення поточних цілей та реалізацію стратегічного потенціалу.

Економічне зростання підприємств лісового господарства має безпосередній зв'язок з їх капіталізацією. Капіталізація – це перетворення створеної доданої вартості на підприємстві в його економічний потенціал через приріст власних активів.

Основними джерелами капіталізації підприємств галузі повинні бути амортизаційні відрахування, створений прибуток, бюджетні кошти держави і територіальних громад, зовнішні інвестиції.

Капіталізація підприємств лісової галузі певною мірою залежить від амортизаційної політики як інструменту впливу на темпи і спрямування інвестиційного процесу в господарській діяльності та виведення її на траєкторію довгострокового самодостатнього зростання. Підприємства завдяки застосуванню інструментів амортизаційної політики можуть впливати на структуру доданої вартості, грошовий потік, що залишається в його розпорядженні та терміни інноваційного оновлення активів.

Зростання капіталізації створеного прибутку можливе за рахунок пільгового оподаткування та припинення відрахувань чистого прибутку до державного бюджету за умови спрямування підприємствами одержаних коштів на формування необоротних активів необхідних для здійснення заходів з охорони, захисту, використання і відтворення лісів та переробки деревини в кінцеві товари для особистого і виробничого споживання.

Складовою самодостатньої господарської діяльності є здатність підприємства на протязі тривалого часу забезпечувати розширену капіталізацію за рахунок створеної доданої вартості та цільових інвестицій. Капіталізація повинна продемонструвати наявність якісних активів і зацікавити інвесторів до господарської діяльності підприємства.

Для забезпечення самодостатнього розвитку лісової галузі необхідно здійснювати її капіталізацію за рахунок державного та територіальних спеціальних фондів розвитку лісового господарства створених від частини надходжень рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, штрафів за порушення лісового законодавства, плати за ліцензії користувачам мисливських угідь, коштів від відшкодування втрат лісгосподарського виробництва. Кошти фондів мають бути спрямовані на відтворення, поліпшення і захист лісів, лісовпорядкування, вирощування садивного матеріалу, будівництво лісових доріг та проведення наукових розробок в сфері лісового господарства.

В лісовій галузі є багато напрямів, які потребують зовнішніх цільових інвестицій, і в першу чергу їх капіталізацію в глибоку і якісну переробку, де створюються робочі місця і додана вартість та модернізацію, реконструкцію і технічне переоснащення лісгосподарської техніки.

Найбільшу економічну загрозу розвитку лісової галузі породжує тіньовий ринок лісу. За оцінками Офісу президента, близько 30% деревини перебуває в тіньовому обігу і щороку держава отримує до 2 млрд.грн. збитків [28].

З метою подолання негативної ситуації в галузі щодо тіньового обігу деревини необхідно терміново вжити низку заходів, зокрема:

- провести національну інвентаризацію лісів за участі представників незалежних громадських організацій [29];
- завершити запровадження Єдиної державної системи електронного обліку деревини [30];
- закріпити на законодавчому рівні прозору систему ринку деревини [31; 32];
- створити довгостроковий програмний документ з поточного та перспективного розвитку галузі [33];
- підвищити ефективність ведення лісового господарства, не допускаючи при цьому обмеження управлінської та фінансово-економічної

самостійності державних лісгосподарських підприємств [26].

Специфіка такого активу, як ліс, вимагає для його достовірної оцінки та здійснення превентивних заходів для попередження тіньового ринку побудови відповідної облікової системи на етапах вирощування лісових ресурсів шляхом їх інвентаризації і моніторингу, відведення ділянок під майбутні лісосіки та передачі лісосік для заготівлі деревини на підставі лісорубного квитка.

Висновки і перспективи подальших досліджень. В останній час, в Україні активізувалося багато факторів, які спричиняють економічні загрози та негативно впливають на рівень самодостатнього розвитку підприємств у лісовій галузі. Ці фактори формуються на рівні держави, територіальних громад і управлінської системи підприємств та безпосередньо впливають на ефективність господарської діяльності, створення доданої вартості і перетоку виробництва до тіньового сектору економіки.

Самодостатня господарська діяльність може бути досягнута за умови забезпечення економічної безпеки як здатності підприємства сприймати вплив як зовнішніх, так і внутрішніх дестабілізуючих факторів і повертатися до рівноваженого стану. Система управління економічними загрозами побудована на превентивно-профілактичній, оперативно-інформаційній та прогностичній функціях є абсолютною основою забезпечення самодостатнього розвитку підприємств лісової галузі.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на обґрунтування інструментів, які дозволять протистояти ідентифікованим і потенційним загрозам самодостатньому розвитку підприємств шляхом ефективного управління ризиками в процесі своєї господарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко В.М., Петренко О.В. Економічна безпека підприємства: загрози та шляхи їх пересічення. *Економіка та суспільство*. 2016. Випуск 2. С. 328–334.
2. Бойко І.В. Дефініції «ризик», «загроза», «небезпека» як об'єкти наукових досліджень у напрямі економічної безпеки підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Випуск 5(05). С. 94–98.
3. Васильців Т.Г., Пасічник М.Б. Чинники та джерела загроз економічній безпеці підприємства. *Наук. вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.10. С. 128–135.
4. Гадышев В.А., Поскочина О.Г. Классификация угроз экономической безопасности предприятия. *Вестник Санктпетербургского университета ГПС МЧС России*. 2011. № 2. URL: <http://vestnik.igps.ru/wpcontent/uploads/V32/6.pdf>.
5. Ермолаев Д.В. Угрозы экономической безопасности предприятия. *ИзвестияТулГУ. Экон. и юрид. науки*. 2012. С. 170–175.

6. Колісниченко П.Т. Загрози, ризики та небезпеки в системі економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету Серія Економічні науки*. Вип. 24. Ч. 1. 2017. С. 56–59.
7. Кристиняк М.Б. Визначення загроз для економічної безпеки малого підприємства та формування алгоритму протидії їм. *Наукові записки [Української академії друкарства]. Серія : Економічні науки*. 2016. № 2(53). С. 270–276.
8. Кузнецова І.О., Кюне О.О. Класифікація загроз економічній безпеці підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 3. С. 120–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2015_3_17.
9. Лаптев М.С. Загрози економічній безпеці підприємств в сучасних умовах. *Вчені записки університету "КРОК". Серія : Економіка*. 2016. Вип. 44. С. 111–116.
10. Лойко В.В. Загрози економічній безпеці промислового підприємства: сутність та класифікація. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4372>.
11. Мігус І.П., Лаптев С.М. Необхідність розмежування понять «загроза» та «ризик» при діагностиці економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Ефективна економіка*. 2011. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
12. Орлик О.В. Система загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. 2014. Вип. 1. № 52. С. 250–257.
13. Пашнюк Л.О. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2013. Вип. 10. С. 93–97.
14. Рудніченко Є.М. Загроза, ризик, небезпека: сутність та взаємозв'язок із системою економічної безпеки. *Економіка Менеджмент Підприємництво*. 2013. № 25(І). С. 188–195.
15. Суханова Н.В. Ризики, загрози та небезпеки в управлінні діяльністю підприємств в кризових умовах: спільні риси та відмінності. *Ефективна економіка*. 2011. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2544>.
16. Тульчинська С.О., Ткаченко Т.П., Гращенко М.В. Загрози економічній безпеці малого підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 23. С. 31–33.
17. Утенкова К.О. Дестабілізуючі чинники зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства та їх вплив на економічну безпеку. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 44–50.
18. Штангрет А.М. Моделювання загроз для економічної безпеки підприємств авіаційної галузі. *Ефективна економіка*. 2011. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_28.
19. Штангрет А.М., Котлярський Я.В. Загроза як ключовий елемент системи безпеки. *Вісник (Львів. ін-т екон. і туризму)*. 2010. № 5. С. 20–27.
20. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року: Затверджено Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0048525-21#Text>.
21. Соколенко Т.М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки. *VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку»*. URL: <http://intkonf.org/kand-pedn-sokolenko-tm-ekonomichna-bezpekapidprijemstva-v-umovah-tranzitivnoyi-ekonomiki>.
22. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізм зміцнення : Монографія. Львів : Вид-во ТзОВ «Ліга Прес», 2008. 385 с.
23. Козак Л.С., Багровецька І.В. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств. *Економіка і управління*. 2008. № 13. С. 97–101.
24. Некрасенко Л.А., Рибалка Ю.М. Складові управління фінансовою безпекою підприємств. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>.
25. Порядок відрахування до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями : Постанова Кабінету Міністрів України 23.02.2011 № 138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2011-%D0%BF#Text>.
26. Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду : Указ Президента України від 21.11.2017 № 381/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/381/2017#Text>.
27. Про порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з ведення лісового і мисливського господарства та для створення захисних лісових насаджень і полезахисних лісових смуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2007 № 253. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/253-2007-%D0%BF#Text>.
28. З 1 лютого в Україні має повноцінно запрацювати централізований облік деревини. URL: <https://cutt.ly/ZjUUD90>.
29. Порядок проведення національної інвентаризації лісів : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 р. № 392. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennya-poryadku-provedennya-nacjonalnoyi-inventarizaciyi-lisiv-ta-vnesennya-zmini-392-210421>.
30. Про затвердження Інструкції з ведення електронного обліку деревини : Проект наказу Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 2020 року. URL: <https://mepr.gov.ua/news/34934.html>.
31. Про ринок деревини : Проект Закону України від 07.10.2020 року. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70144.
32. Порядок проведення моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контролю за неперевищенням обсягу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-2019-%D0%BF#Text>.

33. Проєкт Державної стратегії управління лісами України до 2035 року. URL: <https://mepr.gov.ua/news/36108.html>.

REFERENCES

1. Antonenko V.M. and Petrenko O.V. (2016). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: zahrozy ta shliakhy ikh peresichennia [Economic security of the enterprise: threats and ways to cross them]. *Ekonomika ta suspil'stvou*, issue 2, pp. 328–334.
2. Bojko, I.V. (2017). Definitcii «ryzyk», «zahroza», «nebezpeka» iak ob'ekty naukovykh doslidzhen' u napriami ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Definitions of "risk", "threat", "danger" as objects of scientific research in the direction of economic security of the enterprise]. *Priazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*, issue 5(05), pp. 94–98.
3. Vasyl'tsiv, T.H. and Pasichnyk, M.B. (2008). Chynnyky ta dzherela zahroz ekonomichnij bezpetsi pidpriemstva [Factors and sources of threats to the economic security of the enterprise]. *Nauk. visnyk NLTU Ukrainy*, pp. 128–135.
4. Hadyshev, V.A. and Poskochynova, O.H. (2011). Klassyfykatsyia uhroz ekonomycheskoj bezopasnosti predpriatyia [Classification of threats to the economic security of the enterprise]. *Vestnyk Sanktpeterburhskoho unyversytetu HPS MChS Rossyy*, no. 2. Available at: <http://vestnik.igps.ru/vptsontent/uploads/V32/6.pdf>.
5. Ermolaev, D.V. (2012). Uhrozy ekonomycheskoj bezopasnosti predpriatyia [Threats to the economic security of the enterprise]. *YzvestyiaTulHu. Ekon. y iuryd. Nauky*, pp. 170–175.
6. Kolisnichenko P.T. (2017) Zahrozy, ryzyky ta nebezpeky v systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Threats, risks and dangers in the system of economic security of the enterprise]. *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu Serii Ekonomichni nauky*, issue. 24, Ch. 1, pp. 56–59.
7. Krystyniak, M.B. (2016). Vyznachennia zahroz dlia ekonomichnoi bezpeky maloho pidpriemstva ta formuvannia alhorytmu protydii im [Identification of threats to the economic security of a small enterprise and the formation of an algorithm to counter them]. *Naukovi zapysky [Ukrains'koi akademii druzarstva]. Serii: Ekonomichni nauky*, no. 2(53), pp. 270–276.
8. Kuznetsova, I.O., Kiune, O.O. (2015). Klasyfikatsiia zahroz ekonomichnij bezpetsi pidpriemstva [Classification of threats to economic security of the enterprise]. *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*, issue. 3, pp. 120–128. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2015_3_17
9. Laptiev, M.S. (2016). Zahrozy ekonomichnij bezpetsi pidpriemstv v suchasnykh umovakh [Threats to economic security of enterprises in modern conditions]. *Vcheni zapysky universytetu "KROK". Serii: Ekonomika*, issue 44, pp. 111–116.
10. Lojko, V.V. (2015). Zahrozy ekonomichnij bezpetsi promyslovoho pidpriemstva: sutnist' ta klasyfikatsiia [Threats to economic security of industrial enterprises: essence and classification]. *Efektivna ekonomika*, no. 10. Available at: <http://vvv.etsonomy.nayka.tsom.ua/?op=1&z=4372>.
11. Mihus, I.P., Laptiev, S.M. (2011). Neobkhdnist' rozmezhuvannia poniat' «zahroza» ta «ryzyk» pry diahnostytsi ekonomichnoi bezpeky sub'ektiv hospodariuvannia [The need to distinguish between the concepts of "threat" and "risk" in the diagnosis of economic security of economic entities]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: <https://etsonomy.nayka.tsom.ua>.
12. Orlyk, O.V. (2014). Systema zahroz ekonomichnij bezpetsi sub'ektiv hospodariuvannia [System of threats to economic security of economic entities]. *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen': zb. nauk. prats'*, issue 1, no. 52, pp. 250–257.
13. Pashniuk L.O. (2013). Zahrozy ekonomichnij bezpetsi pidpriemstva ta zasoby ikh nejtralizatsii [Threats to economic security of the enterprise and means of their neutralization]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, issue 10, pp. 93–97.
14. Rudnichenko, Ye.M. (2013). Zahroza, ryzyk, nebezpeka: sutnist' ta vzaiemozv'iazok iz systemoiu ekonomichnoi bezpeky [Threat, risk, danger: the essence and relationship with the system of economic security]. *Ekonomika Menedzhment Pidpriemnytstvo*, no. 25(I), pp. 188–195.
15. Sukhanova, N.V. (2011). Ryzyky, zahrozy ta nebezpeky v upravlinni diial'nistiu pidpriemstv v kryzovykh umovakh: spil'ni rysy ta vidminnosti [Risks, threats and dangers in the management of enterprises in crisis conditions: common features and differences]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2544>.
16. Tul'chyns'ka, S.O., Tkachenko, T.P. and Hraschenko, M.V. (2017). Zahrozy ekonomichnoi bezpeky maloho pidpriemnytstva [Threats to the economic security of small business]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 23, pp. 31–33.
17. Utenkova, K.O. (2019). Destabilizuiuchi chynnyky zovnishn'oho i vnutrishn'oho seredovyscha pidpriemstva ta ikh vplyv na ekonomichnu bezpeku [Destabilizing factors of the external and internal environment of the enterprise and their impact on economic security]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 8, pp. 44–50.
18. Shtanhret, A.M. (2011). Modeliuvannia zahroz dlia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv aviatsijnoi haluzi [Modeling of threats to the economic security of aviation enterprises]. *Efektivna ekonomika*, no. 5. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_28.
19. Shtanhret A.M. and Kotliarvs'kyj Ya.V. (2010). Zahroza iak kliuchovyj element systemy bezpeky [Threat as a key element of the security system]. *Visnyk (L'viv. in-t ekon. i turizmu)*, no. 5, pp. 20–27.
20. Strategy of economic security of Ukraine for the period up to 2025: Decree of the President of Ukraine of August 11, 2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/n0048525-21#Tekht>.
21. Sokolenko T.M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva v umovakh tranzytivnoi ekonomiky [Economic security of the enterprise in the conditions of transitive economy]. In: VII Mizhnarodna naukovopraktychna internet-konferentsiia, *Science and life: modern tendencies, integration into world scientific thought*, Available at: <http://intkonf.org/kand-ped-n-sokolenko-tm-ekonomichna-bezpekapidpriemstva-v-umovah-tranzitivnoyi-ekonomiki>.

22. Vasylytsiv, T.H. (2008). *Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizm zmitsnennia* [Economic security of entrepreneurship in Ukraine: strategy and mechanism of strengthening]. L'viv: Vyd-vo TzOV "Liha Pres", 385 p.

23. Kozak, L.S. and Bahrovets'ka I.V. (2008). *Kontseptual'ni ta metodychni zasady formuvannia mekhanizmu zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstv* [Conceptual and methodical bases of formation of the mechanism of maintenance of financial safety of the enterprises]. *Ekonomika i upravlinnia*, no. 13, pp. 97–101.

24. Nekrasenko, L.A., Rybalka, Yu.M. *Skladovi upravlinnia finansovoi bezpekoiu pidpriemstv* [Components of financial security management of enterprises]. Available at: <https://vvv.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>.

25. The procedure for deducting to the state budget part of the net profit (income) by state unitary enterprises and their associations: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 23.02.2011 no. 138. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/138-2011-%D0%BF#Tekht>.

26. On additional measures for the development of forestry, rational use of nature and conservation of nature reserves: Decree of the President of Ukraine dated 21.11.2017 no. 381/2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/381/2017#Tekht>.

27. On the procedure for using the funds provided in the state budget for the implementation of measures for forestry and hunting and for the creation of protective

forest plantations and protective forest belts: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 21.02.2007 № 253. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/253-2007-%D0%BF#Text>.

28. From February 1, centralized timber accounting should be fully operational in Ukraine. Available at: <https://cutt.ly/ZjUUD90>.

29. Procedure for conducting a national forest inventory: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 21, 2021 no. 392. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-provedennya-nacionalnoyi-inventarizaciyi-lisiv-ta-vnesennya-zmini-392-210421>.

30. On approval of the Instruction on electronic timber accounting: Draft order of the Ministry of Energy and Environmental Protection of Ukraine from 2020. Available at: <https://mepr.gov.ua/news/34934.html>.

31. On the wood market: Draft Law of Ukraine of October 7, 2020. Available at: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70144.

32. Procedure for monitoring domestic consumption of unprocessed domestic timber and control over not exceeding the volume of domestic consumption of unprocessed domestic timber: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 04.12.2019 no. 1142. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-2019-%D0%BF#Text>.

33. Draft State Strategy for Forest Management of Ukraine until 2035. Available at: <https://mepr.gov.ua/news/36108.html>.

Стаття надійшла до редакції 17 червня 2021 р.